

PRESSMEDDELANDE från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

ÅRSRAPPORTER 2003 FRÅN ECNN: SÄRSKILT FOKUS PÅ UNGDOMAR

Ökad oro för "festsupande" och intensivt drogmissbruk bland unga och utsatta

(22.10.2003 LISSABON/**FÅR EJ OFFENTLIGÖRAS FÖRE KL. 10:00 CET**) Oron ökar över hela Europa för det ökande "festsupandet" och intensiva drogmissbruket inom en liten men signifikant grupp av utsatta ungdomar.

Och dagens komplexa och föränderliga missbruksmönster är en växande utmaning för politiska beslutsfattare. Ungdomar har i dag tillgång till ett bredare spektrum av ämnen och fler använder dem i kombination med alkohol.

Dessa frågor behandlas i årets *Årsrapporter* om narkotikasituationen i **EU:s 15 medlemsstater** och **Norge** och i **EU:s 13 anslutnings- och kandidatländer** ⁽¹⁾ som offentliggörs idag i **Strasbourg** av **EU:s narkotikacentrum, ECNN, med säte i Lissabon**. Båda rapporterna har en särskild inriktning på ungdomar och belyser för första gången användningen av alkohol liksom olagliga droger.

Georges Estievenart, ECNN:s verkställande direktör sade vid dagens lansering: "Drogmissbruket bland ungdomar har under det senaste årtiondet stadigt ökat i **EU:s 15 medlemsstater**. Trots vissa tecken på en stabilisering bland vanliga ungdomar i några västeuropeiska länder finns det inga belägg för en betydande allmän minskning, speciellt inte bland de mest utsatta."

Han fortsatte: "**EU** måste arbeta hårt för att uppnå målen i sin åtgärdsplan om narkotika – att på ett betydande sätt minska narkotikamissbruket bland de under 18 år till 2004. En åtgärd är att investera mer på förebyggande arbete bland dem som vi vet är mest utsatta och där bruket av narkotika och alkohol är som intensivast."

I de **10 central- och östeuropeiska länderna** ökade livstidsprevalensen (prövat minst en gång) för både alkohol och olagliga droger under senare delen av 1990-talet. Jämfört med **EU** är missbruket av heroin, ecstasy och stimulantia särskilt högt bland ungdomar i vissa **länder i Central- och Östeuropa** och risken för allvarliga problem är fortfarande stor i hela regionen. Medvetenheten om behovet av förebyggande arbete finns i dessa länder och det börjar utvecklas skol- och kamratgruppsprogram samt program i närsamhället.

Narkotikarelaterade dödsfall bland de under 20 år uppgick till 3 103 i **EU** under det senaste årtiondet. De ökade stadigt under denna period från 161 under 1990 till 349 under 2000. Motsvarande uppgifter för de **central- och östeuropeiska länderna** finns inte tillgängliga.

Ungdomar utsätts för ett stort hot från alkohol

I **EU** och de **central- och östeuropeiska länderna** är alkohol den vanligaste sinnesförändrade drogen som används av ungdomar och den kan inte förbigås när man analyserar den hälsomässiga och sociala börda deras drogmissbruk ger upphov till.

Skolundersökningar inom **EU** riktade till 15-16-åringar visar att mellan 36% (**Portugal**) och 89% (**Danmark**) uppger att de någon gång under sina liv varit berusade. Ökat "festsupande" – fem eller fler drinkar på rad under de föregående 30 dagarna – rapporterades under senare delen av 1990-talet, särskilt i **Irland** (upp från 47% till

57%) och **Norge** (37% till 50%). Som jämförelse var toppnoteringen för dem som provat cannabis minst en gång 35% (**Frankrike**) för samma åldersgrupp och under samma period. Alkoholbruket är vitt spritt i de **central- och östeuropeiska länderna** där lagar som är till för att skydda ungdomar ofta upprätthålls dåligt. I nästan alla av de **10 länderna** medger nästan två tredjedelar av 15- till 16-åringarna att de varit berusade minst en gång i sitt liv. De som beskrivs som "vana alkoholkonsumenter" – som druckit alkohol 40 gånger eller mer under sin livstid – ökade i minst sex av dessa länder mellan 1995 och 1999. Exempelvis från 22% till 41% i **Tjeckien** och från 18% till 26% i **Polen**.

Ungdomars negativa attityd till fylleri varierar i betydande grad inom **EU** – i allmänhet mest negativt i söder och mindre i norr. Ungefär 80% av de unga i **Italien** ogillade fylleri, jämfört med 32% i **Danmark**. Den negativa attityden till andra droger varierar i mindre grad – exempelvis varierade siffrorna för ecstasy från 71% av 15-16-åringarna i **Grekland** till 90% i **Danmark**. I de **central- och östeuropeiska länderna** varierar den negativa attityden till att bli full en gång per vecka från mindre än 49% i **Tjeckien** till 70% och över i **Estland, Ungern, Lettland, Litauen** och **Slovenien**.

Pojkar tenderar att använda narkotika och alkohol mer än flickor. Men skillnaden minskar. Flickor tar oftare receptfria lugnande medel eller alkohol tillsammans med "piller".

Faror med lösningsmedel förbises ofta

ECNN varnar för ett problem som ofta förbises men som har en stor inverkan på folkhälsan och det är ungdomars missbruk av lösningsmedel eller liknade ämnen.

Efter alkohol och cannabis är dessa ämnen de som oftast missbrukas av 15-16-åringar inom **EU**. Den största användningen rapporteras i **Irland** (22%), **Storbritannien** (15%), **Grekland** (14%) och **Frankrike** (11%). Den är som lägst i **Portugal** (3%). I vissa länder i **Central- och Östeuropa** tyder anekdotiska vittnesmål på betydande problem med missbruk av lösningsmedel.

Runt 1 700 dödsfall med koppling till sådana medel registrerades bland ungdomar bara i **Storbritannien** mellan 1983 och 2000. Detta visar att trots att det är dödsfall i samband med ecstasy och andra kontrollerade droger som fått mest uppmärksamhet kan missbruk av lösningsmedel utgöra en allvarligare hälsorisk för ungdomar.

Förändrat användningsmönster för cannabis

Cannabis är den olagliga drog som fortfarande missbrukas oftast av ungdomar i Europa, men siffrorna varierar mycket. I vissa av **EU:s medlemsstater** och **Tjeckien** har omkring en tredjedel av 15-16-åringarna provat drogen minst en gång, med **Danmark** på 24%, **Nederländerna** 28%, **Spanien** 30%, **Irland** 32% och **Storbritannien, Frankrike** och **Tjeckien** 35%. I andra länder är siffrorna mycket lägre – **Portugal** (8%), **Sverige** (8%), **Grekland** (9%) och **Finland** (10%).

I länder med stort cannabismissbruk tycks trenden vara konvergerande. I länder med låga nivåer är bilden dock mindre tydlig. I länder med hög livstidsprevalens för cannabismissbruk bland 15-16-åringar – **Irland, Nederländerna** och **Storbritannien** – stabiliseras eller minskar skattningarna något. Detta kan bero på att missbruket nått en mättningspunkt.

Sannolikheten för att ungdomar skall pröva cannabis stiger kraftigt med ålder. Siffrorna för 2001 visar att missbruket bland pojkar i **Frankrike** tredubblades mellan åldrarna 13 år (13,8%) och 18 år (55,7%). De visar också att pojkar är mer hemfallna åt intensivt cannabismissbruk än flickor. Exempelvis använde 13,3% av de **franska** pojkarna och 3,6% av flickorna drogen intensivt.

Även om ungdomar under 20 år utgjorde mindre än 10% av samtliga klienter vid specialiserade drogbehandlingscentrer i **EU** under 2001 angav över hälften av dem cannabis som sin huvudsakliga problemdrog.

Blandad bild för andra olagliga droger

Missbruk av ecstasy och amfetamin är fortfarande intensivt bland vissa speciella grupper, exempelvis de som festar ofta. Enligt dagens rapport finns det dock inga bevis för en dramatisk ökning av missbruket inom **EU**. Där ecstasymissbruk var stort 1995 – i **Irland, Italien** och **Storbritannien** – syns nu en viss minskning. En ökning kan dock ses där användningen var låg – **Danmark, Portugal, Finland, Norge** och i **de central- och östeuropeiska länderna**. Relativt hög livstidsprevalens bland 15-16-åringar rapporteras i **Lettland (6%)** och **Tjeckien, Litauen** och **Slovenien (4%)**.

Experimenterande med kokain och heroin är ganska ovanligt bland skolelever – vanligen under 2% i **EU**, högre i **de central- och östeuropeiska länderna** med ett högsta värde på 4,1% i **Litauen**. Det är dock större bland utsatta grupper såsom unga brottslingar, de som hoppat av skolan och hemlösa ungdomar, som ofta är underrepresenterade i uppgifter från skolundersökningar. Nästan alla medlemsstater i **EU** rapporterar om oro för en möjlig ökning av marknaden för kokain och *base/crack* kokain för unga problemmissbrukare även om skattningarna av missbruket förblir låga.

Att möta ungdomars olika behov

Det anses av de flesta idag att narkotika- och alkoholproblem hänger samman med varandra och att drogbruket bland ungdomar har spritts. Förutom att investera i allmänt drogförebyggande arbete i skolor och närsamhället börjar **EU**-länderna att stödja projekt som riktar in sig på de mest utsatta för narkotika- och alkoholproblem. Sådana projekt har som syfte att förebygga narkotikamissbruk genom att stärka självkänslan och förmågan att lösa problem och genom att hjälpa människor att effektivt hantera risker, exempelvis att leva i en miljö där droger används. Sådana initiativ är fortfarande sällsynta i de **central- och östeuropeiska länderna**.

Drogutbredningen bland ungdomar är ofta större på speciella platser, exempelvis i eftersatta områden i städer. **Irland, Portugal** och **Storbritannien** är de enda medlemsstaterna i **EU** som kartlägger särskilt missgynnade samhällen och som genomför särskilda intensiva förebyggande program. **Tyskland, Österrike** och **Norge** har utvärderat program som hjälper lärare att identifiera och hjälpa elever som missbrukar droger. Särskilda åtgärder i **Irland** och **Storbritannien** har varit framgångsrika för att hålla skolelever borta från droger. Andra program i dessa länder, liksom i **Spanien** och **Portugal**, har varit inriktade på dem som hoppat av skolan. Utvärdering visar att, för att bli framgångsrika, måste sådana åtgärder komma i rätt tid och vara tillräckligt intensiva. Särskilda program för unga narkotikabrottslingar har utarbetats i **Tyskland, Finland** och **Storbritannien** och tycks minska återfall. Förebyggande initiativ inriktade på utsatta nöjesmissbrukare i festlokaler omfattar ofta deras kamrater och erbjuder information och lämpligt stöd - t.ex. i **Spanien, Frankrike** och **Nederländerna**. Heta linjer och webbplatser kan vara ytterligare resurser även om studier visar att information som ges öga mot öga lättare godtas.

Marcel Reimen, ordförande i ECNN:s styrelse, sa idag: "Problem med narkotikamissbruk bland ungdomar är ofta koncentrerat till särskilda grupper och delar av samhället. Vi måste vara noga med att inte förbise detta faktum när vi betraktar den bredare nationella bilden och EU-bilden och försäkra oss om att vi inriktar oss på dem med störst behov."

Meddelande till redaktörerna

(¹) Kapitlet om ungdomar i denna rapport behandlar endast de 10 central- och östeuropeiska länderna.

- **Årsrapport 2003: situationen på narkotikaområdet i Europeiska unionen och Norge** (på EU:s elva språk och norska på <http://annualreport.emcdda.eu.int>) Se särskilda frågor om: **Narkotika- och alkoholmissbruk bland ungdomar; social utslagning och integrering** och offentliga utgifter för att minska efterfrågan på narkotika (Kapitel 3).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European Union** (Årsrapport 2003: situationen på narkotikaområdet i EU:s anslutnings- och kandidatländer, finns på engelska på <http://candidates.emcdda.eu.int>). Se särskilda frågor om: **Narkotika- och alkoholmissbruk bland ungdomar, narkotikarelaterade infektionssjukdomar** samt **nationella narkotikastrategier** (Kapitlen 2– 4).
- **Källorna** för dessa särskilda ämnen om ungdomar utgörs bland annat av: Reitox nationella rapporter 2002; europeiska projektet för skolundersökningar/ESPAD (1995 och 1999); publicerad forskning och ad hoc-forskning; samt statliga publikationer om drog- och alkoholanvändning bland ungdomar (till 2003).
- **Pressmeddelanden** kan laddas ner från http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm
- En **européisk konferens om "Drogmissbruk bland ungdomar"** kommer att äga rum i Malaga den 30-31 oktober (för upplysningar se <http://www.emcdda.eu.int>). **ECNN** kommer vid detta evenemang att lansera en genomgång av nya strategier som är inriktade på "Drogmissbruk bland utsatta ungdomar." (<http://www.emcdda.eu.int/infopoint/publications/focus.shtml>).